

становлення і проблеми розвитку : [збірник наукових праць]. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 180-188.

6. Менеджмент організацій : підручник / За заг. ред. Л.І. Федулової. – К.: Либідь, 2004. – 448 с.

7. Остряніна С.В. Формування конкурентних переваг молокопереробних підприємств на продовольчому ринку України // Наукові праці Кіровоградського Національного технічного університету. – 2013. – №23. – С. 39-46.

8. Портер М. З. Конкуренция / М. Портер. – М.: Вильямс, 2005. – 608 с.

9. Ревенко Н. Управління процесом формування конкурентоспроможності продукції підприємства / Н. Ревенко, І. Малихіна // Вісник ТНЕУ. – 2013. – №2. – С. 62-70.

10. Фатхутдінов Р.А. Управління конкурентоздатністю організації : підручник / Р.А. Фатхутдінов, Г.В. Осовська. – К.: Кондор, 2009. – 470 с.

Рецензент – д.е.н., доцент Писаренко В.В.

УДК 330.1: 338.43(1-22)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕГУЛЮВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Руснак А.В., к.е.н., доцент

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У статті визначені основні складові концепції сталого розвитку (економічні, соціальні, екологічні). Обґрунтована структура концепції «Регіонального сільського розвитку». Досліджено економічні, соціокультурні, політичні, інституціональні та екологічні аспекти сільського розвитку. Визначено основні принципи управління розвитком сільських територій.

In the article identifies the key components of sustainable development (economic, social, environmental). The structure of the concept of «Regional Rural Development». The economic, socio-cultural, political, institutional and environmental aspects of rural development. The basic principles governing the development of rural areas.

Постановка проблеми. Перехід до сталого розвитку сільських територій дозволяє забезпечити комплексне та інтегроване вирішення їх основних проблем в межах єдиної концепції, в центрі якої знаходиться сільських жителів. Цим пояснюється актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема забезпечення сталого розвитку сільських територій присвятили праці такі вчені: М.Ф. Кропивко, М.М. Малік, Л.М. Мельник, О.М. Онищенко, О.І. Павлов, Д.В. Шиян, М.А. Хвесик, О.В. Шубравська, В.В. Юрчишин та інші. У сучасних умовах доцільно обґрунтувати концептуальні підходи сталого розвитку сільських територій України та державної політики й управління у цій сфері.

Постановка завдання. Основним завданням дослідження є визначення концептуальних засад регулювання та управління розвитком сільських територій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Схематично сталий розвиток можна представити як процес взаємодії трьох компонентів: «населення - природи - господарства» або «соціальної сфери - екології - економіки» (рис. 1).

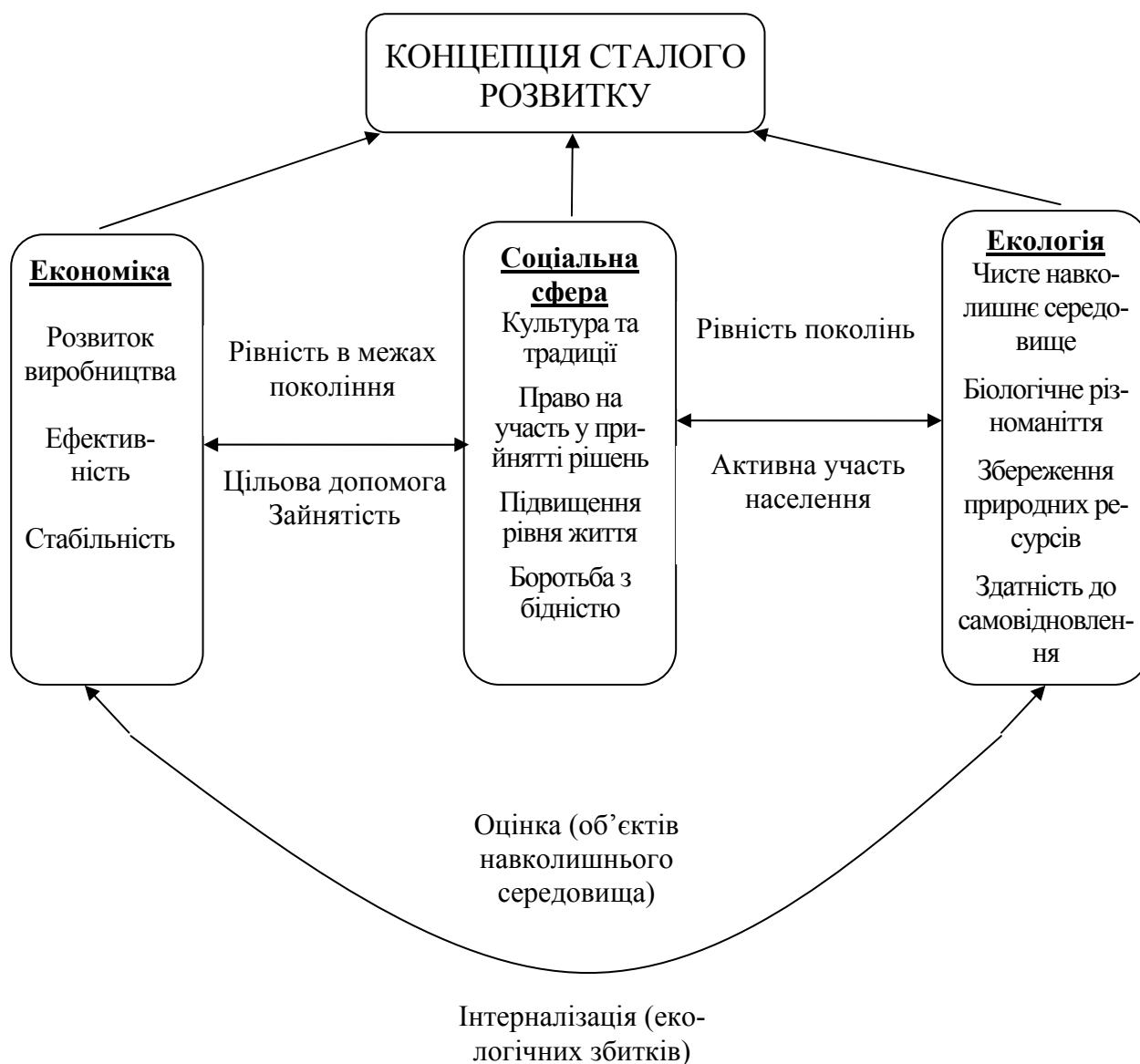

Рис. 1. Основні складові концепції сталого розвитку

У концепції сталого розвитку сільських територій це зумовлює виникнення нових пріоритетів: мета - благополуччя сучасних та майбутніх поколінь, основа - природно-екологічні системи життєзабезпечення, а економіка - двигун розвитку.

У середині ХХ ст. модель розвитку світового господарства була заснована на концепції економічної ефективності. До початку 70-х років постійно зростаюча диференціація доходів, як між країнами, так і між різними верствами населення призвела до спроби виправити ситуацію за допомогою перерозподілу фінансових коштів. До кінця ХХ ст. не менш актуальним завданням став захист навколишнього середовища, так як накопичений значний досвід доводить, що деградація природного середовища є серйозною перешкодою для економічного та соціального зростання. Таким чином, концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох складових: економічної, соціальної та екологічної.

У Концепції державної цільової програми сталого розвитку сільських

територій до 2020 року вказано, що метою є забезпечення сталого розвитку сільських територій, підвищення рівня життя сільського населення, охорона навколишнього природного середовища, збереження природних, трудових і виробничих ресурсів, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва [1].

Концепція розвитку сільських територій має включати розробку стратегічних документів, зокрема генерального плану соціально-економічного розвитку на строк 10-15 років, а також тактичних документів – програм соціально-економічного розвитку територій на строк до 5 років, річних планів і бюджетів соціального розвитку сільських громад [2].

У зарубіжній науковій літературі, з сучасних найбільш цитованих підходів до розвитку сільських територій, заснованих на концепції сталого розвитку, є Регіональний сільський розвиток [3].

Регіональний сільський розвиток (РСР) – це концепція, яка використовується при плануванні проектів розвитку сільських регіонів та їх подальшому впровадженні. Ця концепція адресована особам, які приймають рішення на рівні місцевих органів влади, а також державним та регіональним органам влади, неурядовим організаціям, консультантам та організаціям, які надають технічне сприяння в галузі сільського розвитку. Концепція регіонального сільського розвитку спрямована на стабілізацію та поліпшення умов життя населення в сільських регіонах при особливому фокусуванні на найбільш бідні групи населення. Головна теза концепції РСР заснована на тому, що сільський розвиток та масова бідність у меншій мірі є результатом особистісних недоліків місцевого населення та більше обумовлені недоліками в економічній, соціальній та інституційній системі. Для людей в сільській місцевості, особливо бідніших верств, часто недоступні необхідні послуги, ринки та інфраструктура, необхідні для більш раціонального використання ресурсів. Цей недолік повинен бути виправлений зусиллями та регулюванням, як з боку самого населення, так і з боку сервісних організацій та політичних діячів. Концепція РСР враховує ці аспекти з двох сторін: створення нових можливостей шляхом інституційних реформ та допомоги населенню, особливо його вразливим групам, при найкращому використанні таких можливостей. При цьому обидві сторони повинні бути тісно взаємопов'язані.

У ході конкретних проектів дана концепція трансформується в стратегію з певними керівними принципами для відповідальних осіб. Керівні принципи стратегії пов'язані з чотирма аспектами сільського розвитку - економічним, соціокультурним, політичним, інституціональним та екологічним. Вони націлені на забезпечення ефективного керівництва при здійсненні різних проектів сільського розвитку та при використанні повинні бути адаптовані до місцевого контексту.

Концепція РСР призначена, в основному, для країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою, але багато з її стратегічних керівних принципів та інструментів використовуються для сільських територій в розвинених країнах. Структура концепції РСР представлена на рис. 2.

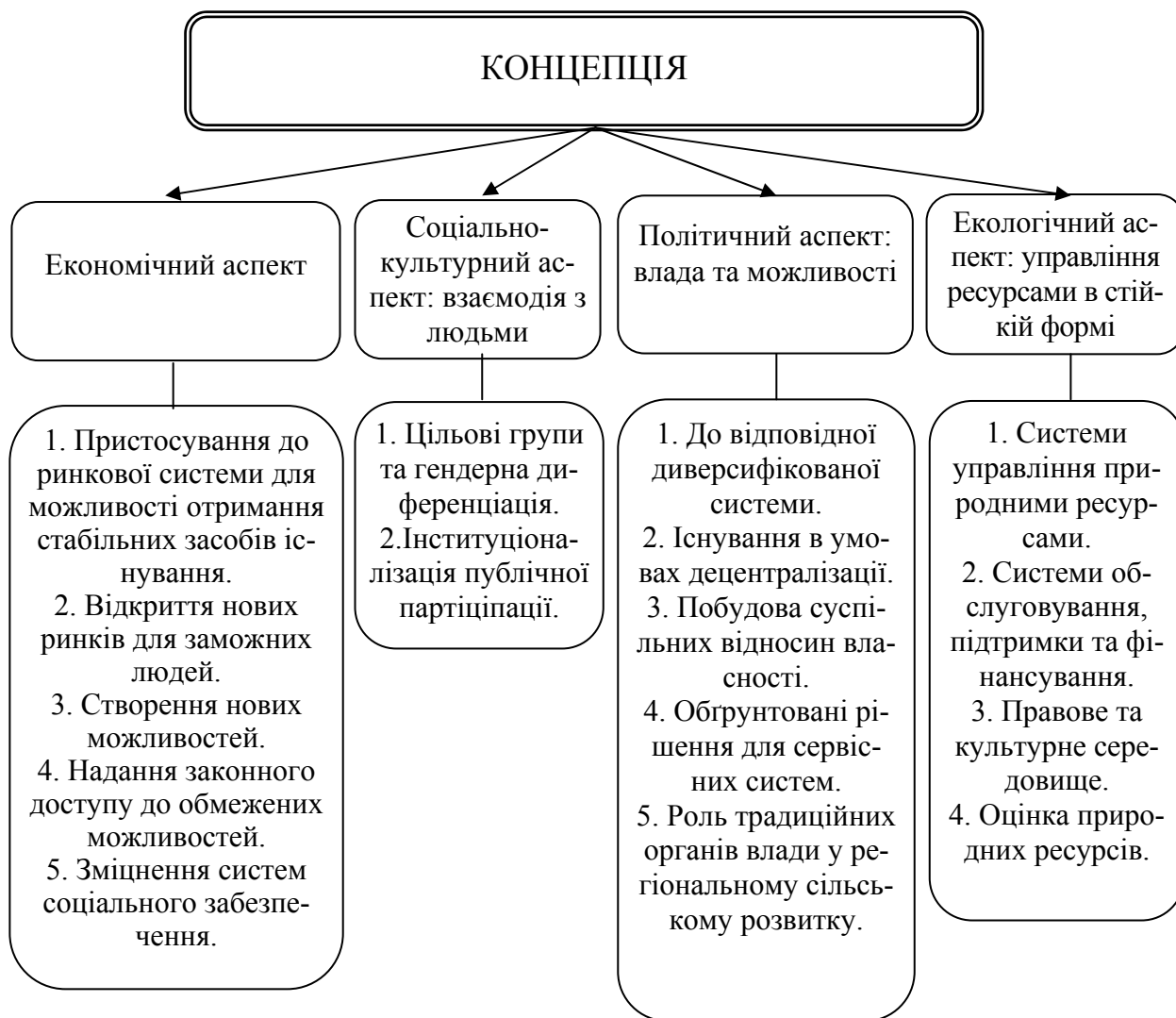

Рис. 2. Структура концепції «Регіонального сільського розвитку»

Дана концепція є регіональною та орієнтованою на людей відповідно на стійку бідність населення. При цьому регіональні підходи повинні розглядатися як додаткові до галузевих та технічних підходів, де «регіональний» означає відношення до географічних областей в межах держави з подібними природними та соціокультурними характеристиками. Підхід «орієнтований на людей» означає, що при ньому розробляються заходи відносно потреб, проблем та потенційних можливостей конкретних груп населення.

Управління розвитком сільських територій повинно базуватися на таких принципах: пізнання та всебічне використання в господарській практиці об'єктивних законів природи, діалектичної єдності всіх її елементів, взаємозв'язку та взаємообумовленості всіх процесів, які відбуваються в біосфері; бережливе ставлення до ресурсів, максимальне використання природних умов для фізичного, розумового та естетичного розвитку населення України, а природних ресурсів – для постійного нарощування виробництва та збільшення матеріальних благ.

Висновки. Таким чином, концепція сталого розвитку сільських територій включає економічні, соціальні та екологічні складові. Невраховання будь-якої з них призведе до дисбалансу порушення процесу розвитку тери-

торій. Основою обліку всіх складових та аспектів сільського розвитку слугуватиме методологія системного аналізу, яка дозволяє розкрити ці складові та фактори і виявити всі взаємозв'язки між ними. Тільки після цього, є можливою розробка стратегії вирішення проблем сталого розвитку будь-якої конкретної сільської території.

Список використаних джерел:

1. Концепція державної цільової програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року: [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://ligazakon.ua>.

2. Малік М.Й. Концептуальні засади розвитку сільських територій / М.Й. Малік, В.А. Пулім. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://baitas.lzuu.lt/~mazylis/julram/8/156.pdf>.

3. Баутин В.М. Устойчивое развитие сельских территорий: вопросы стратегии и тактики / В.М. Баутин, В.В. Козлов, А.В. Мерзлов и др. – М.: ФГНУ «Росинформагротех». – 2004. – 312 с.

4. Кропивко М.Ф. Організація державного і самоврядного управління розвитком сільських територій / М.Ф. Кропивко // Економіка АПК. – 2005. – № 11 (133). – С. 60-62.

Рецензент – к.е.н., професор Аранчій В.І.

УДК 336.77.067:631

АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Самойлик Ю.В., к.е.н., доцент

Полтавська державна аграрна академія

Набули подальшого розвитку теоретико-методологічні підходи щодо обґрунтування багатоаспектності категорії “економічна диверсифікація”. Доведено, що у контексті формування стратегії розвитку підприємства або держави в цілому доцільним є вживання терміну саме “економічна диверсифікація”, оскільки вона має на меті, по-перше, максимізацію прибутку, по-друге, спрямована на мінімізацію ризиків. Розроблено класифікацію видів економічної диверсифікації, яку доцільно розглядати за такими ознаками: функціональна сфера впливу (фінансово-інвестиційна, галузева, організаційна), за рівнем спорідненості (центрована, горизонтальна, конгломеративна), за формою інтеграції (вертикально інтегрована, горизонтально інтегрована) за типом економічного розвитку (екстенсивна (географічна), інтенсивна), за середовищем (внутрішня, зовнішня), за періодом (постійна, тимчасова).

Were further developed the theoretical and methodological approaches to the study multidimensional of category “economic diversification”. It is proved that in the context of development strategy of the enterprise or the state in general, it is reasonable to use the term precisely “economic diversification”, because it is intended, first, to maximize profits, and second, to minimize the risks. Developed of classification of economic diversification, which should be considered by the following criteria: functional sphere of influence (financial-investment, industrial, organizational), in terms of affinity (centered, horizontal, conglomerate), in the form of integration (vertically integrated, horizontally integrated) by type of economic development (extensive (geographical), intensive), by environment (internal, external) for the period (permanent, temporary).

Постановка проблеми. Основним принципом ринкової економіки є свобода вибору, яка проявляється, по-перше, у можливості вільного доступу до виробничих ресурсів, а по-друге, до готових товарів та економічних благ у